

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžso/53/2016
Identifikačné číslo spisu: 8015200722
Dátum vydania rozhodnutia: 31.05.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:8015200722.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členov senátu Mgr. Viliama Pohančeníka a JUDr. Judity Kokolevskej, v právnej veci žalobkyne: F. L., nar. XX.XX.XXXX, XX. augusta XX, X., proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, odbor pomoci v hmotnej núdzi a štátnych sociálnych dávok, Špitálska 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2015/1963-0002Zv zo dňa 09.02.2015, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 6S/28/2015-26 zo dňa 12.02.2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove č. k. 6S/28/2015-26 zo dňa 12.02.2016 p o t v r d z u j e .

Žalobkyni právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Krajský súd v Prešove napadnutým rozsudkom č. k. 6S/28/2015-26 zo dňa 12.02.2016 zamietol žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. UPS/US1/SSVOPHNSSD/SOC/2015/1963-0002Zv zo dňa 09.02.2015 (ďalej aj len „napadnuté rozhodnutie žalovaného“), ktorým žalovaný zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad (ďalej aj len „úrad“) č. PP1/OPHN/SOC/2014/47264 zo dňa 11.11.2014 (ďalej aj len „prvostupňové rozhodnutie“). Prvostupňovým rozhodnutím úrad podľa § 25 ods. 2 a § 10 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj len „zákon č. 417/2013 Z. z.“) a zákona č. 601/2003 Z. z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „zákon č. 601/2003 Z. z.“) znížil žalobkyni pomoc v hmotnej núdzi na sumu 55,80 eur mesačne od 01.10.2014.

V odôvodnení rozsudku krajský súd konštatoval, že z obsahu administratívneho spisu je zrejmé, že žalobkyni bola od 01.06.2014 poskytovaná pomoc v hmotnej núdzi ako jednotlivcovi v sume 117,40 eur (dávka 61,60 eur + 55,80 eur príspevok na bývanie). Žalobkyňa bola dňa 30.06.2014 poučená v súvislosti s aplikáciou § 10 zákona č. 417/2013 Z. z., čo potvrdila svojím podpisom. Dňa 03.10.2014 jej

bolo ponúknuté vykonávanie činnosti v rozsahu 32 hodín mesačne pre organizátora Podtatranské múzeum v Poprade od 07.10.2014 do 31.12.2014 - dozor nad dodržiavaním poriadku, upozornení, obmedzení a zákazov vstupu, informátor, čo žalobkyňa odmietla. Z dôvodu odmietnutia vykonávania ponúknutých činností sa žalobkyňa nezúčastnila ich vykonávania a preto jej bola v zmysle § 10 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z. z. prvostupňovým rozhodnutím znížená dávka o 61,60 eur mesačne.

Krajský súd sa nestotožnil s námietkami žalobkyne uvedenými v žalobe a poukázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 8/2014, podľa ktorého „Nie je v rozpore s ústavným príkazom vyžadovať aktívnu participáciu osôb na zabezpečovaní ich základných životných potrieb, pokiaľ požadované činnosti nebudú neprimerané, neodôvodnené alebo zbytočne zaťažujúce. Zákon č. 417/2013 Z. z. požaduje výkon činnosti v rozsahu najviac 32 hodín mesačne, pričom prioritne ponecháva aktivitu na potenciálnom poberateľovi dávky (dobrovoľnícka činnosť) a až následne je dotknutá osoba povinná podriaďiť sa ponuke na výkon menších obecných služieb, ktoré mu budú ponúknuté. Podľa Ústavného súdu SR treba mať na pamäti, že osoba, ktorá bude vykonávať požadované činnosti, bude zväčša vnímať svoju prácu ako prostriedok zárobku, či svojej užitočnosti a socializácie a nie ako právny mechanizmus ochrany pred krátením dávky. Ak cieľom napádanej právnej úpravy bolo zvýšiť efektívnosť a adresnosť poskytovania štátnych finančných prostriedkov, aktivovať občanov v hmotnej núdzi a posilniť ich motiváciu pracovať, prvoradá je pozitívna motivácia týchto osôb na výkon požadovaných činností. Súd konštatuje, že požiadavka na výkon menších obecných služieb nezakladá pracovnoprávny vzťah. Ústavný súd SR ju považuje síce za hraničnú, ale ústavne ešte stále akceptovateľnú, najmä z hľadiska jej účelu a cieľa, ktoré treba rešpektovať, pretože v súčasnej dobe sú skutočne relevantné. Dodáva, že požadované menšie obecné služby vykonávané potenciálnymi poberateľmi dávky by mali smerovať k verejnému prospechu a blahu obce a celej jej komunity, teda aj tej riadne zamestnanej, z ktorej príjmov sa vytvárajú finančné prostriedky pre uvedené dávky. Požiadavka výkonu menších obecných služieb ako podmienky na poskytnutie dávky v hmotnej núdzi obstála v texte ústavnosti v plnom rozsahu, pretože napadnutá právna úprava nie je prejavom svojvôle zákonodarcu, lebo sleduje legitímny cieľ vo forme verejného záujmu“. Z uvedených dôvodov krajský súd žalobu podľa § 250j ods. 1 O.s.p. zamietol.

Proti rozsudku krajského súdu podala žalobkyňa včas odvolanie a žiadala, aby odvolací súd zrušil rozsudok krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Citovala čl. 1, čl. 2, čl. 7, čl. 12, čl. 13, čl. 18 Ústavy SR, ďalej čl. 1, čl. 3 ods. 1 a čl. 4 ods. 3 v spojení s čl. 30 ods. 2 a ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež čl. 4 ods. 2, 3 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Taktiež poukázala na čl. 8 ods. 3 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, na čl. 1, čl. 2 Dohovoru Medzinárodnej organizácie práce o zrušení nútenej práce č. 105, ako aj na čl. 2 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 písm. e) Dohovoru o nútenej alebo povinnej práci č. 29. V tejto súvislosti namietala, že krajský súd neodôvodnil výrok napadnutého rozsudku, zákonne neodôvodnil skutkový a právny stav veci, ktorý vyplýva zo žaloby a výroku napadnutého rozhodnutia žalovaného. Krajský súd zákonne neodôvodnil a neposúdil nesúlad napadnutého rozhodnutia žalovaného so žalobkyňou namietanými právnymi normami a zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná. Taktiež sa nezaoberal dôvodmi žalobkyne, tieto dôvody právne nevyvrátil a v odôvodnení napadnutého rozsudku chýbajú úvahy, na základe ktorých by boli vyvrátené jej tvrdenia uvedené v žalobe. Krajský súd rozhodol bez existencie právnej a logickej súvislosti medzi výrokom rozhodnutia, odôvodnením a skutkovým a právnym stavom veci. Napadnutý rozsudok krajského súdu obchádza princíp spravodlivosti v konaní orgánov v demokratickej spoločnosti a je nepreskúmateľný. Krajský súd nesprávne vyhodnotil skutkový stav veci a vec nesprávne právne posúdil. Konanie je postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu žalobkyne navrhol, aby odvolací súd potvrdil rozsudok krajského súdu. Poukázal na to, že žalobkyňa v odvolaní proti rozsudku krajského súdu v plnom rozsahu odkazuje na dôvody, ktoré namietala v žalobe. V nich robí účelový výklad § 10 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z. z., namieta porušenie Ústavy SR, medzinárodných dohovorov, ktorými je Slovenská republika viazaná a nesprávnosť napadnutého rozsudku krajského súdu. Z napadnutého rozsudku krajského súdu je podľa názoru žalovaného zrejmé, že krajský súd riadne a podrobne preskúmal dôvody žaloby, pričom tieto

odmietol a dospel k záveru, že postup pri vydaní napadnutého rozhodnutia žalovaného bol v súlade so zákonom č. 417/2013 Z. z. Navyše, krajský súd v napadnutom rozsudku uviedol, že sa s námietkami žalobkyne nestotožňuje, pričom odkázal na nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 8/2014 zo dňa 27.05.2015, v ktorom ústavný súd dospel k záveru, že ustanovenia § 10 ods. 3 až ods. 11 zákona č. 417/2013 Z. z. nie sú v rozpore s ústavným poriadkom Slovenskej republiky. Vzhľadom na skutočnosť, že nález Ústavného súdu SR bol vyhlásený dňa 27.05.2015, teda po vydaní napadnutého rozhodnutia žalovaného, žalovaný v čase jeho vydania objektívne nemohol odkázať na jeho závery. Žalobkyňa v odvolaní proti napadnutému rozsudku krajského súdu neuviedla k meritu veci žiadne nové skutočnosti, ale len opakovane poukázala na dôvody uvedené v žalobe. Žalovaný mal za to, že krajský súd na základe predloženej spisovej dokumentácie objektívne a správne vyhodnotil skutkový stav v predmetnej veci a rozhodol v súlade s platnými právnymi predpismi.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej aj len „S.s.p.“). V zmysle § 492 ods. 2 S.s.p. odvolacie konanie podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a v medziach podaného odvolania (§ 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. a § 212 ods. 1 O.s.p.), odvolanie prejednal bez nariadenia odvolacieho pojednávania, keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na webovom sídle Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk, a dospel k záveru, že odvolaniu žalobkyne nie je možné priznať úspech.

Jedným z hlavných znakov právneho štátu v oblasti tvorby práva vyjadreného v čl. 13 ods. 1 písm. a) Ústavy SR je súlad zákonnej právnej úpravy s Ústavou SR, ktorá je nadradená všetkým ostatným prameňom práva. Podľa čl. 39 ods. 2 Ústavy SR má každý právo na takú pomoc, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok. Ustanovenie § 2 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z. z. špecifikuje pojem „základné životné podmienky“ tak, že základnými životnými podmienkami sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie. Na zabezpečenie týchto potrieb sa osobám, ktoré sú v hmotnej núdzi, poskytuje dávka v hmotnej núdzi. Hmotná núdza je podľa § 2 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z. z. stav, kedy príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu pracou, výkonom vlastného práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem.

Podľa § 10 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z. z., dávka sa znižuje o sumu 61,60 eur za každého plnoletého člena domácnosti, ktorý nie je v právnom vzťahu, ktorý zakladá nárok na príjem zo závislej činnosti v dohodnutom rozsahu najmenej 32 hodín mesačne a nezúčastní sa na základe písomnej dohody v rozsahu 32 hodín mesačne

- a) na vykonávaní menších obecných služieb pre obec alebo rozpočtovú organizáciu alebo príspevkovú organizáciu, ktorej je zriaďovateľom obec, alebo
- b) dobrovoľníckej činnosti alebo
- c) prác na predchádzanie mimoriadnej situácie počas vyhlásenia mimoriadnej situácie a pri odstraňovaní následkov mimoriadnej situácie.

Podľa § 15 ods. 1 zákona č. 417/2013 Z. z., suma pomoci v hmotnej núdzi sa určí ako rozdiel medzi úhrnom súm uvedených v § 10 ods. 2 a 3, § 11 ods. 2, § 12 ods. 2, § 13 ods. 2 a § 14 ods. 2 a úhrnom súm príjmu podľa § 4.

Podľa § 25 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z. z., pomoc v hmotnej núdzi sa odníme, zvýši alebo zníži a vyplatí sa vo vyššej sume alebo v nižšej sume, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na nárok na pomoc v hmotnej núdzi. Osobitný príspevok sa odníme, ak sa zmenia skutočnosti rozhodujúce na osobitný príspevok.

Z citovaného ustanovenia § 25 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z. z. vyplýva, že ak nastane niektorá zo situácií uvedených v tomto ustanovení, dávka sa znižuje o sumu 61,60 eur za každého plnoletého člena domácnosti. Keďže dikciu zákona žalobkyňa svojou nečinnosťou naplnila, bolo potrebné aplikovať § 25 ods. 2 zákona č. 417/2013 Z. z. a dávku jej znížiť. Z administratívneho spisu mal odvolací súd za preukázané, že v prípade žalobkyne nastala zmena skutočností rozhodujúcich na nárok na pomoc v hmotnej núdzi spočívajúca v tom, že dňa 03.10.2014 odmietla vykonávanie ponúknutých činností v rozsahu 32 hodín mesačne podľa pokynov organizátora pracovných činností, ktorým je Podtatranské múzeum v Poprade na obdobie od 07.10.2014 do 31.12.2014 v čase od 10:00 hod. do 14:00 hod., a to dozor nad dodržiavaním poriadku, upozornení, obmedzení a zákazov vstupu, informátor.

Právnym následkom odmietnutia ponúknutých činností žalobkyňou a jej neúčasti na nich bolo v zmysle § 10 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z. z. zníženie dávky poskytovanej žalobkyňi ako jednotlivcovi zo systému dávok v hmotnej núdzi. Z uvedeného dôvodu nemožno súhlasiť s námietkou žalobkyne ohľadom nesprávneho vyhodnotenia skutkového stavu veci a nesprávneho právneho posúdenia, nakoľko krajský súd vec správne právne posúdil.

V súvislosti s námietkou žalobkyne, že konanie je postihnuté vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, odvolací súd konštatuje, že žalobkyňa vôbec nešpecifikovala, v čom mala podľa jej názoru táto vada v konaní spočívať. Odvolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj postup pri jeho vydaní, bol v súlade so zákonom.

K otázke ústavnosti zníženia, prípadne odňatia pomoci v hmotnej núdzi v prípade odmietnutia ponúkaných prác, ako aj k otázke, či takýmto postupom dochádza k porušeniu práva na pomoc zo strany štátu, ktorá je nevyhnutná na zabezpečenie základných životných podmienok, sa vyjadril Ústavný súd SR v náleze č. k. PL. ÚS 8/2014-41 zo dňa 27.05.2015 konštatujúc, že: „Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vychádzal zo skutočnosti, že právo na pomoc v hmotnej núdzi, ktoré je potrebné na zabezpečenie základných životných potrieb podľa čl. 39 v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy, treba vykladať ako príkaz právnenému štátu poskytnúť reálnu možnosť každému (nielen občanom Slovenskej republiky), kto sa ocitne v stave hmotnej núdze definovanej zákonom, zaistiť si pomoc aspoň na zabezpečenie minimálnych životných potrieb, ktorými sa podľa zákona č. 417/2013 Z. z. rozumejú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie. Z pohľadu ústavného súdu však nie je v rozpore s ústavným príkazom vyjadreným v čl. 39 ods. 2 ústavy vyžadovať aktívnu participáciu osôb na zabezpečovaní ich základných životných potrieb, pokiaľ požadované činnosti nebudú neprímerané, neodôvodnené alebo zbytočne zaťažujúce.“

Ústavný súd SR tiež konštatoval, že požiadavka výkonu činností ustanovených v § 10 ods. 3 písm. a) až c) zákona č. 417/2013 Z. z. ako podmienky na poskytnutie dávky v hmotnej núdzi „obstála v teste ústavnosti v plnom rozsahu, pretože napadnutá právna úprava nie je prejavom svojvôle zákonodarcu, lebo sleduje legitímny cieľ vo forme verejného záujmu, ani nepredstavuje taký intenzívny zásah do sféry hodnôt chránených ústavou, osobitne všeobecných ústavných princípov a tiež ľudských práv a základných slobôd, ktorými by bola zasiahnutá esencia dotknutého sociálneho práva. Uvedené závery nepreukázali ani porušenie ústavného princípu rovnosti, čo znamená jednak vylúčenie svojvôle pri odlišovaní subjektov a práv a jednak zákaz diskriminácie ako imanentnej súčasť právneho štátu.“

Z vyššie citovaného nálezu Ústavného súdu SR vyplýva ústavná akceptovateľnosť právnej úpravy aplikovanej v napadnutom rozsudku krajského súdu, ako aj jej odôvodnenosť, racionalita i spravodlivosť. Uvedený názor vychádza aj z účelu pomoci v hmotnej núdzi, ktorý je koncipovaný v dôvodovej správe k zákonu č. 417/2013 Z. z., ktorým je upraviť legislatívny rámec podmienok poskytovania pomoci v hmotnej núdzi. „Dôraz sa kladie na to, aby bola v rámci poskytovania pomoci v hmotnej núdzi zabezpečovaná adresnosť, zásluhovosť ako aj ochrana tých, ktorí si vlastným pričinením nemôžu alebo nevedia zabezpečiť, alebo zvýšiť príjem vlastnou prácou...“.

Z dôvodovej správy vyplýva, že pri poskytovaní pomoci v hmotnej núdzi sa kladie dôraz na zásluhovosť

poskytovania, čo znamená, že výšku dávky v hmotnej núdzi je možné podmieniť aktívnou účasťou občana na riešení svojej životnej situácie. Aktívna účasť občana prostredníctvom dobrovoľníckej činnosti podľa názoru odvolacieho súdu prispieva k jeho socializácii, k zvýšeniu pocitu užitočnosti, k znovuosvojeniu si pracovných návykov, k zlepšeniu podmienok uplatnenia sa na trhu práce a tým k zvýšeniu možnosti dostať sa z hmotnej núdze.

Je potrebné dodať, že dobrovoľnícke činnosti v zmysle § 10 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z. z. nespádajú pod zákaz nútenej práce alebo povinnej práce v zmysle dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 29 o nútenej alebo povinnej práci. Naopak, úmyslom zákonodarcu bolo prostredníctvom pracovnej činnosti uvedenej v tomto ustanovení motivovať občana v hmotnej núdzi, aby sa aktívne podieľal na riešení svojej finančnej situácie a aby dlhodobo pasívne nezotrval na dávke v hmotnej núdzi.

Z vyššie uvedených dôvodov považoval Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu za súladný so zákonom, a preto ho podľa § 250ja ods. 3 veta druhá O.s.p. v spojení s § 219 ods. 1, 2 O.s.p. ako vecne správny potvrdil.

O trovách konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 a § 250k ods. 1 O.s.p. tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo žalobkyňa v odvolacom konaní nebola úspešná.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.